

DEPOZITELE – ECONOMISIRI CU BENEFICII PE TIMP DE CRIZĂ

Autor: Elina ROMANCIUC

Conducător științific: dr., conf. univ. Carolina LOZOVANU

Universitatea Tehnică a Moldovei
E-mail: elina.romanciuc@gmail.com

Abstract: *Cel mai utilizat instrument de economisire a banilor este depozitul bancar. Acesta reprezintă o sumă de bani depusă la bancă pe o perioadă definită, pentru care banca plătește depunătorului o recompensă, în formă de dobândă. Băncile oferă o gamă largă de depozite, în funcție de durată, moneda de economisire și modalitatea de restituire a dobânzii. Criteriul cel mai important pentru o persoană care decide să-și deschidă un depozit la bancă este nivelul dobânzii. Configurarea atentă a depozitului poate influența destul de mult randamentul acestuia. În Moldova, băncile comerciale oferă dobânzi cuprinse între 5 și 12 la sută, în funcție de termen. Depozitele în lei sunt recomandabile pentru a evita șocurile valutare și pentru că rata dobânzii este atractivă.*

Cuvinte cheie: *criză, bani, depozit, dobândă, rata dobânzii, bănci.*

Criza financiară mondială s-a soldat cu repercusiuni drastice în economia diferitelor țări, dar și a cetățenilor simpli. Preocuparea principală a instituțiilor bancare și a clienților acestora este una comună: de a-și revigora situația financiară. Cum? Prin gestionarea riguroasă a cheltuielilor, dar și a economiilor.

Cel mai utilizat instrument de economisire a banilor este depozitul bancar. Acesta reprezintă o sumă de bani depusă la bancă pe o perioadă definită, pentru care banca plătește depunătorului o recompensă, în formă de dobândă. Există mai multe accepțiuni referitoare la dobândă, aceasta fiind definită ca:

- plata pentru o sumă împrumutată (*Guittou Henri, Economie politique*);
- recompensa pentru renunțarea la lichiditate pe o anumită perioadă de timp (*Keynes, Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzii și a banilor*);
- prima plătită pentru gestionarea curentă a resurselor (*Heyne, Modul economic de gândire*);
- prețul pentru a pune economia în serviciul investiției (*Andre Page, Economie politique*);
- valoarea banilor la momentul actual în banii de mână (conceptul neoclasic după *Irving Fischer*).

Altfel zis, dobânda este suma ce revine depunătorului la rambursarea depunerii sau prețul folosirii capitalului și remunerarea riscului ce-l implică împrumutatul. Fie că este în lei, fie în valută, această formă de economisire aduce beneficii celor care preferă să țină banii în bănci.

Băncile oferă o gamă largă de depozite, în funcție de durată, moneda de economisire și modalitatea de restituire a dobânzii. Criteriul cel mai important pentru o persoană care decide să-și deschidă un depozit la bancă este nivelul dobânzii. Atractivitatea unei bănci rezidă tocmai în valoarea anuală cât mai mare a dobânzii. Inflația influențează decisiv dobânda pe care băncile o oferă la depozite. Câștigul depunătorului pe un an constituie diferența dintre rata inflației și valoarea dobânzii.

Atunci când intenționăm să deschidem un depozit bancar, trebuie să alegem și felul dobânzii. Ea poate fi *fixă* (protejează economiile de fluctuațiile negative ale dobânzilor bancare și fructifică eficient resursele financiare) sau *variabilă* (se modifică, de regulă la fiecare 3 luni, în funcție de evoluția pieței și de politica internă a băncii și nu poate fi previzionată).

Configurarea atentă a depozitului poate influența destul de mult randamentul acestuia.

1.1 Băncile comerciale din Moldova oferă dobânzi la depozite cuprinse între 5 și 12 la sută

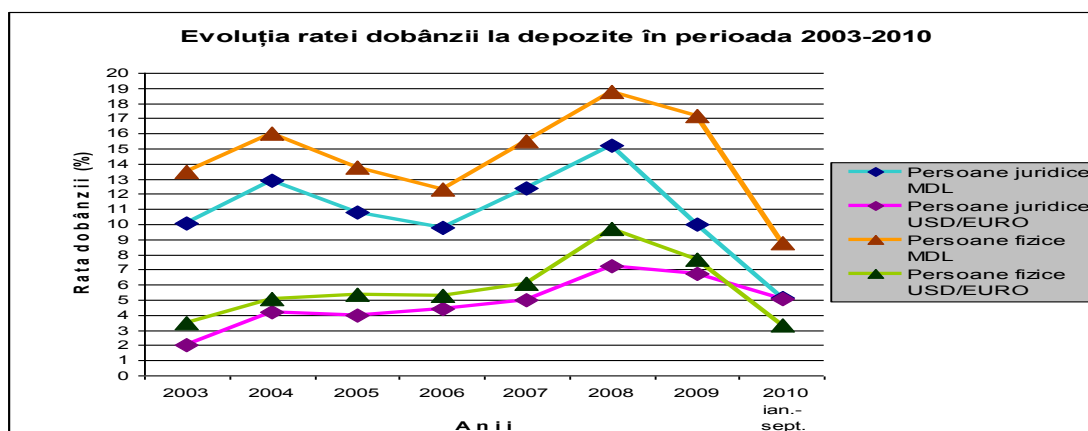
În Moldova, băncile comerciale oferă dobânzi cuprinse între 5 și 12 la sută, în funcție de termen.

Iată cât puteți câștiga dintr-un depozit de 10 mii lei. Dacă depuneți la bancă această sumă pe un termen de 3 luni, veți beneficia de o rată maximă de 5 la sută. Aceasta vă aduce o dobândă lunară de peste 40 lei – echivalentul a 2,5 euro. Aceeași sumă depusă pe o perioadă de 6 luni și o rată de 9% aduce un venit de 75 lei sau 4,6 euro. Iar dacă aveți încredere în bănci și le dați în administrare 10 mii lei pentru un an, puteți beneficia de o rată a dobânzii de 11,5%, care vă va suplimenta bugetul cu 95 lei – 5,8 euro.

Pentru a avea un venit de 50 euro, cât este o pensie medie în Moldova, trebuie să depui la bancă cel puțin 110 mii lei. Astfel, pentru a câștiga mai mult din banii depuși la bancă, trebuie să și depui mai mult.

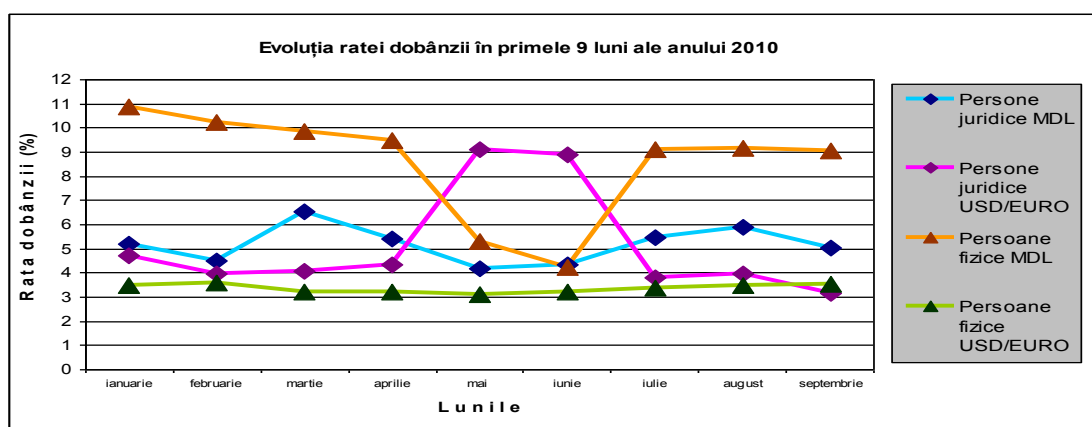
Evoluția ratei dobânzii la depozite în perioada anilor 2003-2010

Pe parcursul anilor 2003-2010 rata dobânzii la depozite a înregistrat atât urcușuri, cât și coborâșuri. În 2003-2004 observăm o creștere a ratei depozitelor și un declin în 2004-2006. La începutul perioadei de criză mondială, băncile încep să atragă economiile cetățenilor pentru a suplini contul de lichidități.

Evoluția ratei dobânzii la depozite în primele 9 luni ale anului 2010

Potrivit datelor BNM, în 9 luni ale a. 2010 băncile au atras de la populație 20,5 mld. lei. Numai în luna septembrie persoanele fizice au depus în depozite bancare la termen 2 mld. 425 mil.lei. Aceasta după ce și în august economiile au crescut cu cca 4%. Specialiștii pun creșterea din ultimele 3 luni pe seama majorării transferurilor bănești de peste hotare. Depunătorii însă sunt precauți față de termenul de păstrare a banilor în bănci, 53% din depozite în septembrie au fost constituite pe o perioadă de 3-6 luni, alte 40% – pe 6-12 luni și doar 42,6 mil.lei (cca 5% din total) au fost depuse pe o perioadă mai mare de un an.

Față de anul 2009 populația a depus în depozitare la termen cu 10,3% mai puțini bani. Reducerea aproape la jumătate a ratei dobânzilor la depozitele în lei și a ratei la depunerile de cca 3 ori în numai un an a fost un șoc. Se resimt efectele crizei. Totodată, băncile cu un mare surplus de lichiditate nu mai sunt la fel de agresive ca acum un an și jumătate când erau în criză de lichiditate. Astfel se explică reducerea cu peste 2 mld. lei a mijloacelor atrase de la populație în primele 9 luni ale anului 2010. Ponderea depozitelor persoanelor fizice s-a ridicat la 63,05%, față de 62,33% la finele anului 2009.

Dobânzile la depozite au scăzut vertiginos. De ce?

Pe de altă parte, și băncile manifestă multă precauție în ceea ce privește atragerea surselor de la populație. Nevoia scăzută de lichidități nu mai îndeamnă băncile să atragă bani de la populație. Politica băncilor de a oferi dobânzi la depozite diferă de la o bancă la alta, dar tendința generală este de scădere. Dacă la începutul a.2009 băncile ofereau dobânzi de 20%, chiar și 25% anual, iar media pe sistem în ianuarie era de 20,69%, apoi spre finele anului, în decembrie, a ajuns la 9,79%. Și mai mult a scăzut rata dobânzii la creditele în valută, de la o medie de 11,81% în ianuarie la 3,81% în decembrie. În 2010 dobânzile au continuat trendul descendent. Rata dobânzii la depozitele în lei a scăzut în nouă luni cu 23%, coborând la o medie de 7,43% anual, iar dobânzile la economiile în valută s-au modificat nesemnificativ.

Băncile oferă dobânzi la depozite diferențiat. Astfel, în septembrie Moldova Agroindbank, cu cele mai multe depozite de la populație, a oferit o rată medie la depozitele în lei la termen cu dobândă de 8,18% și în valută de 2,6%, Banca de Economii – 9,15% și respectiv 3,3%, iar Comerțbank – 11,26% și respectiv 6,15%.

Dobânzile nu mai sunt atractive pentru populație. De ce scad dobânzile? Există mai multe motive: pe de o parte, băncile nu mai simt nevoia de lichidități, ca urmare au renunțat la politica agresivă pe care au promovat-o la finele a.2008 și până la mijlocul a.2009. Pe de altă parte, BNM a coborât în anul trecut rata de bază de la 12 la 5% și doar în februarie a mărit-o la 6%, iar din luna martie la 7%. „Avem bani, dar nu avem unde-i plasa, băncile se concentrează mai mult pe plasamente decât pe atragerea de resurse”, susțin reprezentanți mai multor bănci. Acum câteva luni și guvernatorul BNM, Dorin Drăguțanu, declara că „băncile comerciale au deja lichidități de 4 mld. lei pe care nu le pot plasa în credite. Nu din cauză că nu vor, ci pentru că riscurile sunt mari. De aceea și dobânzile nu sunt atât de joase, cum s-ar dori”.

Cu cât depozitul e pe termen mai lung, iar suma mai mare, cu atât dobânda e mai înaltă

Cele mai scăzute dobânzi la depozitele la termen în lei, constituite de populație în septembrie, au pornit de la 3,61% la depozitele de până la o lună până la 10,8% – la plasamentele de peste 12 luni. Rata dobânzii la depozitele de la 6 la 12 luni a fost de 9,93%, la plasamentele de la 3 la 6 luni – 8,4%. Regula e veche: cu cât depui mai mulți bani, cu atât crește dobânda. De asemenea, cu cât termenul pe care se constituie depozitul este mai mare, cu atât dobânda este mai înaltă.

Top bănci dobânzi la depozitele în lei și în euro

La data de 30 iunie 2010 portofoliul de depozite acceptate de băncile comerciale din RM a constituit 26.126 mil.lei (2.124 mil. USD), în scădere cu 1,1% față de situația din 31 decembrie 2009 și în creștere cu 8% comparativ cu situația din 30 iunie 2009. Din portofoliul de depozite a băncilor comerciale 88,49% sunt depozite pentru care băncile plătesc dobânzi, 64,05% sunt depozite de la persoane fizice.

Liderii pieței la capitolul mărirea portofoliului de depozite:

Nr. ord.	Banca	Suma portofoliului de depozite (mil.lei)	Ponderea pieței
1	Moldova Agroindbank	4.999	19,14%
2	Victoriabank	4.900	18,75%
3	Moldindconbank	3.514	13,45%
4	Banca de Economii	3.476	13,31%
5	Banca Socială	1.668	6,38%

Aceste 5 instituții dețin 71,03% din piața depozitelor. Comparativ cu situația din 31 decembrie 2009, Banca Socială de pe poziția 8 în top a ajuns pe poziția 5, iar Mobiasbancă de pe poziția 5 pe poziția 6. Liderii pieței pentru portofoliul de depozite de la persoane fizice sunt aceleași 5 instituții, care dețin 76,26% din piața depozitelor acceptate de la persoane fizice:

Nr. ord.	Banca	Suma depozitelor de la pers. fizice (mil.lei)	Ponderea pieței
1	Moldova Agroindbank	3.771	22,53%
2	Victoriabank	3.126	18,68%
3	Moldindconbank	2.544	15,2%
4	Banca de Economii	2.266	13,54%
5	Banca Socială	1.055	6,3%

Lideri la capitolul depozite la termen acceptate în trimestrul II 2010:

Nr. ord.	Banca	Suma depozitelor în trim.II 2010 (mil. lei)	Ponderea depozitelor la termen în trim.II 2010
1	Moldova Agroindbank	2.435	26,9%
2	Victoriabank	1.992	22%
3	Moldindconbank	1.532	16,93%
4	BCR Chișinău	1.02	11,27%
5	Banca de Economii	500	5,52%

Suma depozitelor nu este direct proporțională cu mărimea ratelor dobânzilor. Pentru depozitele la termen atrase în lei de la persoanele juridice cele mai mari dobânzi medii le-au oferit: Comerțbank – 12,09%, Banca Socială – 10,83%, Fincombank - 10,3%, Procredit Bank – 9,3%, Eximbank – 8,87%. Iar pentru depozitele în lei de la persoanele fizice cele mai mari dobânzi medii le-au oferit: Banca Socială – 12,78%, Fincombank – 12,4%, BCR Chișinău – 12,36%, Eximbank – 11,93%, Procredit Bank – 11,32%. Universalbank a înregistrat cea mai mică dobândă medie pentru depozitele la termen atrase în lei de la persoanele fizice – 6,81%.

Liderii pieței de depozite în trimestrul III 2010

Cu o cotă de 36% din mijloacele atrase în valută străină și 33% în lei întâietatea o deține Moldova Agroindbank: portofoliul de depozite a persoanelor fizice s-a mărit cu 2 432 mil. lei, înregistrând cele mai mici rate ale dobânzii – în medie 8,18% în lei și 2,6% în valută. Victoriabank a atras de la populație 435,8 mil. lei, în depozite în lei (+31,62% față de trimestrul II) și valută în sumă echivalentă cu 769,8 mil. lei (+23,9%). Banca de Economii a avut o creștere puternică (cu 14,1% la depozitele în lei, 42% – în valută) a numărului de depozite de la persoanele fizice. Populația a depus în iulie-august în BEM 291 mil. lei și valută echivalentă cu 352,2 mil. lei. Deși a oferit dobânzi relativ înalte, 11,26% la depozitele în lei și 6,15% în valută, Comerțbank a atras în depozite în lei 7,7 mil., iar în valută – 16,3 mil. lei.

Concluzii și recomandări

Dacă în prezent există probleme în repornirea motorului economiei autohtone, aceasta se datorează inclusiv structurii dobânzilor. Băncile mențin dobânzi mari la depozite, determinând astfel deponenții să nu consume și să nu investească. Totodată, băncile practică dobânzi înalte la credite, strangulând orice posibilitate de investiție pe credit.

Întrucât băncile depozitează actualmente excesul de lichiditate la BNM la o rată a dobânzii de 7%, părerea mea este că ar trebui menținută o rată a dobânzii de 5,5-6% la depozite. Aceasta pentru că nu mi se pare etic ca debitorii să plătească confortul deponenților.

Însă băncile nu au interesul să reducă dobânzile la depozite. Oamenii s-au obișnuit să țină banii în bancă și să nu facă nimic cu ei, având o dobândă bună. Banii din depozitele la termen ajung la dispoziția băncii, care îi poate investi pe termen scurt. În loc ca aceste mijloace să ajungă în consum sau investiții private, ele se rotesc pe piața interbancară.

E un cerc vicios, în care băncile au interes să atragă depozite, din care să profite de câștiguri rapide. Cine suferă în consecință? Economia reală, locurile de muncă. Rata dobânzii ridicată la depozite induce o problemă macroeconomică majoră în strangularea consumului și a investițiilor.

Evident, băncile sunt libere să practice dobânzile pe care le doresc – piața dictează nivelul dobânzii. Însă lipsa concurenței face ca piața să fie distorsionată, iar băncile își pot impune politici de dobânzi bizare. Nu sunt bancher, dar consider optimă o dobândă de cel mult 6% la depozite și de maxim 9% la credite. În asemenea condiții consider că motorul economic ar porni mult mai repede, fără puseuri inflaționiste.

Totodată, le-aș recomanda persoanelor fizice să-și țină economiile în lei, de preferat pe termen mai lung. Depozitele în lei sunt recomandabile pentru a evita șocurile valutare și pentru că rata dobânzii este atractivă. Dacă rata dobânzii pentru 12 luni este de 14% anual și inflația în 2011 va fi de 6%, persoanele fizice vor avea, real, un câștig anual de 8%. Pe când ratele dobânzilor la depozitele în valută sunt mici și au tendința să scadă.

De fapt, un principiu economic simplu spune că trebuie să-ți ții economiile în valuta în care vei avea cheltuieli – astfel eviți anumite riscuri financiare. Pentru persoanele care își programează anumite cheltuieli sfatul este să și le planifice în valuta în care obțin veniturile de bază. În concluzie, dacă o persoană are venituri în lei, nu trebuie să-și planifice cheltuielile în valută străină, pentru că, din cauza cursului, lucrurile ar putea fi diferite.

Bibliografie:

1. Banca Națională a Moldovei – *rapoarte anuale*.
2. Dardac N., Floricel C. *Monedă, Credit, Bănci*. Editura Didactică și pedagogică, București, 1994.
3. Banca Națională a Moldovei. *Statistici privind agregatele monetare*. www.bnm.md
4. Biroul Național de Statistică. *Comunicate de presă*. www.statistica.md